

НА З'їЗДІ ПЕТЛЮРІВЦІВ В ЕДМОНТОНІ.

(Замітки й враження.)

Цього року тою кобизкою, яка мала привезти на патріотичні з'їзди фермерів і взагалі тих, які ще хитаються на "ізо менс ленд", був Дмитро Донцов, "апостола українського націоналізму", як його величає "Укр. Голос".

Всім відомо, що кожного року петлюрівці справляють на свої з'їзди "велику рибку". Колись приваблювали людей Сичинським, а пізніше казали, що це тільки діти, але й старших. Потім був Сіменович, був якийсь курячий генерал, а цього року сам апостол Д. Донцов. Хоч він не приїхав (Сичинський, коли ним ще орудували петлюрівці, також не приїхав), то проте на з'їздових оголошеннях стояло, що він буде.

Не було. Мало було в Едмонтоні й фермерів. Першого дня, це було з'їзди, другого менше, а третього зашилося п'ять — шість.

В Едмонтоні з'їзд петлюрівців відбувався під ключем — багато крику. Повітря було крику — перших два дні, а третій день похрипав і крикуни й не було вже перед ким кричати.

Справді цікаво спостерігати, як патріоти відбувають свої з'їзди. Фактичну участь у з'їзді бере п'ять-шість осіб. Решта — слухачі. Під ключем нема вже й слухачів.

Лідери перш всього починають з'їзд гіпнозом про велику більшовицьку небезпеку. Потім приносять ще католиків, шаповалівців, а закінчують знову більшовиками.

Більшовики вальцяться, більшовики розпалюються, більшовики сильні тому, що мають централізацію, більшовики сильні тому, що мають РЗТ, більшовики заплятали сто тисяч за приют, вісім у більшовиків, більшовики вчаться від нас, геть з більшовиками.

Отаке чуже протигом повних трох днів з'їзду петлюрівського в Едмонтоні і ніяк не втворював, що це за з'їзд, коли можна ще отакими суперечками "аргументами" обдурити. Все-ж таки з того бачимо один висновок — більшовики, це головні вороги й проти них звернена вся тяжка артилерія петлюрівців. Задається, що коли б не було українських робітничо-фермерських організацій в Канаді, то петлюрівці не мали про що говорити на своїх з'їздах. Головне у них більшовики, а все решта побічне.

Ректор звіт дає.

Даремно я стараюсь схопити хоч приблизно якийсь порядок та програму. Нічого подібного. Тому не дивуйтеся, товариші, що мої замітки такі поплутані. Не будуж я по-давати вам в порядку того, що не мало ніякого порядку.

Правда, програма з'їзду була надрукована, але вона нічого спільного не мала із з'їздом. Тож я починаю й переспівую так, як я бачив і чув.

Ректор інституту Грушевського звіт дає. Ось він приблизно:

— Я дав 14 лекцій досить успішних. Я їздив на Пів Ривер, який ми ціною дуже високою. Там є багато українців і ми повинні їти до них. Давімо людям учителя, бо вони вимагають. В Делф, Аляска, люди — католики, але як я дав їм один відчит на відкриття дому то були вдоволені і є надія, що перейдуть на православ'я. Відношення до інституту добре, але на покриття коштів подорожі на Пів Ривер грошей не дає. Решта все гаразд.

Що-ж до освітньої справи, то хоч оборот у нашій інституті збільшився, то й довг збільшився. Ми минулого року мали 90 алакацій, то не було приміщення, а цього року мали 70, то не було приміщення. Інститут не має більшовиків, але студенти не хочуть

Нема фінансового звіту.

Один з членів контрольною комісії встав й заявив, що контрольна комісія звіту про фінансовий стан здавати не буде, бо вона має до діла із старим маєтковим і господарним. У нас, каже, фінанси контролює такий чоловік, що контролює й гвермена. Нам цей звіт буде навіть не зрозумілий, тому мусите вибачити.

Над цим заявою не було в питань, ні дискусій. Один лише чоловік запитав щось, але відповідь годі було зрозуміти. Кілька разів питали зі сцени. Хто вносить, а хто попірає щоб звіт прийняти і якось допросили й привіяли.

"Гуд-бай" з Грушевським.

Після цього аперсвали річні збори на дві хвилини, а проголосили спеціальні. Між присутніми почався гамір, невдоволення. Як розпочали спеціальні збори, то Зварич проголосив, що він і ректор є ліквідаторами інституту Грушевського. Цю справу треба довести на цему з'їзді до кінця.

Розпочинається дискусія над тим, щоб передати едмонтонську бурсу саскатунській. Не всі на це годяться. Один реферув справу, а другий читає вже резолюцію, що інститут Могилу купує інститут Грушевського — іншими словами, що Грушевський сходить в могилу. Геть з більшовиком.

Хтось з присутніх питає, чи ці збори легальні, йому щось відповідають, але за гаміром нічого не чути. Референт оповідає про початок світа, без якого не було б ні інститутів ні з'їздов, тому присутні пані й панове повинні це знати. Повинні також знати історію, географію й красне письменство, бо москалі дають гроші на пацкаві, які треба обов'язково убити. Змінити назву інституту Грушевського треба обов'язково, бо коли Ганка видається за Семюка, то вона тоді називається Семюком.

Ого, думаю, собі, то не-ж я полав на весілля: віддавати муть Михайла Грушевського за Петра Могилу.

Хтось з присутніх питає, чи ці збори легальні, йому щось відповідають, але за гаміром нічого не чути. Референт оповідає про початок світа, без якого не було б ні інститутів ні з'їздов, тому присутні пані й панове повинні це знати. Повинні також знати історію, географію й красне письменство, бо москалі дають гроші на пацкаві, які треба обов'язково убити. Змінити назву інституту Грушевського треба обов'язково, бо коли Ганка видається за Семюка, то вона тоді називається Семюком.

Питання.

Ой, ой, ой! Як-ж то були за питання, а які відповіді. Годі було щось розібрати. Бо хтось ставив запитання, тому й говорити не давали. Коли люди ставили запитання, чи ці збори легальні, чи після шлюбів Грушевський житиме після владою цього статута, то відповідь була, що "в залу сила".

Ой, дивиться, комуністи перевели залу в Росії й тому вони моцні. А нам треба думити проти комуністів, проти шаповалівців, католиків.

На запитання фермера, як та залу буде переводитися, Свістун відповідає, а Семюк його поправляє — в залі сім'я. Питання спляться далі, а голова вже забороняє, бо каже, це люди з опозиції. Свістун класифікує українців на різні породи й каже, що минулого року опозиція погодилася буди на залу, що пан Томашевський на сцені подав мені руку й ми відповіли "де згода з родиною", але зараз та родина згоди не притримується.

Томашевський перебиває: — Хто кому руку подав, я вам, чи ви мені?

Свістун відповідає, що пан Томашевський подав руку мені, а потім усунувся, як пес в солому.

По цих словах в залі счинилася буча, крик, "ганьба вам" — чулися голоси, тупання ногами. Голова втихомирює, але видно, що Свістун своїм виступом підняв опозицію голову.

До слова зголошується один з опозиції і каже, що ми розуміємо залу морально, а тут

КАМПАНІЯ-ЗМАГАННЯ ЗА ЗБІРКОЮ ПЕРЕДПЛАТИ НА "УКР. РОБ. ВІСТІ" ПРОДОВЖУЄТЬСЯ НА МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ.

ВИБРАНА З'їЗДАМИ НАШИХ МАСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КОМІСІЯ ВИЗНАЧИТЬ НАГОРОДИ ВСІМ УЧАСНИКАМ ЗМАГАННЯ.

Цим проголошуємо, що кампанія-змагання за збіркою передплатників на "Укр. Робітничі Вісті", "Фармерське Життя", "Робітницю" й "Світ Молоді" і за здобуття цінних нагород, що їх проголошується в цих газетах і журналах та за приєднанням більше передплатників своїй пресі, продовжується ще на один місяць — на місяць січень 1930 р.

Кампанію змагань продовжується тому, що нагороди ці коштують поперех \$3,000 (три тисячі доларів) і щоб дати нагоду всім робітникам і фермерам, робітницям і фермеркам та їхній молоді попрацювати для своєї преси.

У двох місяцях не було часу як слід розігнатися до цієї роботи. Багато робітників і фермерів в листопаді взагалі не мали часу взятися до змагань, бо були зв'язані з прашею. Зараз же є більше вільного часу, який треба присвятити на те, щоб число передплатників своїй пресі збільшити до максимуму.

Всі учасники змагань повинні подвоїти свою енергію в місяці січні. Сотки нових робітників і робітниць повинні прилучитися до цих змагань. Наша преса повинна бути поширена в найдальшій закутнині, де лише живуть і працюють українські робітники і фермери.

Число працівників робітничо-фермерської преси з наступаючим новим роком повинно зрости вчетверо. Робори своєю активністю повинні відкрити широкі простори Канаді. Організації повинні віддати більше уваги розповсюдженню своєї преси. Наша преса повинна стати не тільки висловом домагань працюючих, але й справжнім борцем за ці домагання.

Справи компартії, трейд-юній, ТУРФДім, РЗТ й справи щоденної боротьби робітництва й бідного фермерства за щоденний кусок хліба повинні перетворитися в боротьбу за повний визвіл за капіталістичного визиску!

ЗРОБІТЬ СВОЮ ПРЕСУ МОГУТНІМ ЗАСОБОМ, ЗБРОЄЮ ЦЬОЇ КЛАСОВОЇ БОРОТБЬБИ!

Що-ж до самої кампанії за приєднанням нових передплатників, то справа маєть так:

Кампанія за новими передплатниками і за колектуванням залежних передплат, а в парі з цим і змагання за отримання цінних нагород відбувається ще і в місяці січні!

Підрахунок повинні зробитися зараз з кінем місяця січня і всі матеріали будуть передані спеціально вибраній для цього на з'їздах наших масових організацій комісії, яка їх перегляне, перекоординує й визначить всі проголошені нагороди тим працівникам, які найбільше попрацювали над приєднанням своєї пресі передплатників.

Пресові листопадові комітети повинні негайно прислати до адміністрації нашого видавництва те, що вони приклали в листопаді на пресовий фонд з колекти й підприємств. А повний рахунок про приєднання нових і колектування старих передплат, як комітети, так і поодинокі учасники змагань, повинні надіслати з кінем місяця січня, щоб до з'їзду можна було виготовити всі рахунки.

Висліду змагань ми не проголошували на домагання деяких учасників, які казали, що з проголошенням в газеті висліду в багатьох випадках охота до участі в дальших змаганнях.

Тому повний вислід буде проголошений аж по закінченню кампанії так, як його виготовить з'їздова комісія.

нам хочуть накинати диктатуру. Ми будемо тут працювати, а вони з Саскатуна будуть нам диктувати. Вони хочуть усунути назву Грушевського тому, що він збільшовичився. Коли інститут був в їхній полоні, то ми на него гроші складали, а вони нам не помагали. Ми давали їм до Саскатуна й до Вінніпегу, а вони у для него треба закласти колекцію, а для цієї колекції зібрати мільйон доларів: 400 тисяч в Альберті, 400 тисяч в Саскатуні, а 200 тисяч в Манітобі.

Знову в гру вступать більшовики, приют і сиротини РЗТ, розподіл грошей потерпівшим від повені — геть з більшовиками, бо вони небезпечні. Другі небезпечні католики, які також вальцяться, бо навіть свій духовний орган передали й приватні руки. Треті — шаповалівці. Вони складаються з кількох викликових на смирніплатників, вони гуртуються під паранорм диму. Свістун декларує поему прометей і каже, ССС, це орай, а шаповалівці — це сові. Але ці сові незалежово посліпнуть.

Потім виходило промову іст з Торонто. Починає: — Я гордий, що ви купили церкву, бо ми на сході за два роки матимем інститут.

І скочив на більшовиків. Хвалився, як вони в Торонто ухвалили резолюцію проти комуністів, бо "ми їх ненавидим", бо комуністи в Торонто підманюють патріотів, бо владять з себе українців перед англійцями. Певно в резолюції патріоти зняли з комуністів українство. Не сказав він також, до кого ті резолюції післали.

Знаменито той східний пан визнається на політиці. Ми на заході такої політики ще не чули. Каже, що Москва, Польща, Румунія й Чехословачина на тримаються купи, кооперують між собою. Першо ССС повинні брати з них приклад.

Потім ще говорив пан Лучкович на тему виборів в 1930 році.

Третій день з'їзду.

"Сей наречений і святий день" почався при порожній залі. Довго сидів Свістун на

сцені, щось писав, а потім покликів до слова пана Бабюка, мовляв, говори про пуд поки люди зійдуться. Бабюк почав з того: "Я мав говорити про примусовий пуд, але головний офіс повідомив мене, що ця тема ще не на часі, то я говоритиму про кооперативний рух". Отже дали Бабюкові говорити до фермерів про фермерські справи тоді, коли фермері поїхали вже до дому.

На порядку днів знову колегі і мільйон доларів. Ректор каже, що для нас студентів бідних фермерів не покладатимуться. Нам треба таких студентів, що їдуть автомобілями. Взагалі багато клопоту з тими студентами: бідні не мають ніяких платити, а багаті не хочуть рано вставати до школи. Тому бурсу треба фінансувати більше до школи. Треба брати до бурси не тільки українців, але й жидів, пресвітерів, як це робить католики. Хоч ми, каже, над ними впливу не матимем, то зате матимем фінансову піддержку.

Хитрі малороси. Хоч жидів ненавидять, але жиди ті покрили кошти, то яким би то було. Однак перш за все — колегія. Тоді багачким сніжкам не прийшлося б рано вставати. А тоді ми своїх студентів і до старого краю послали б, до Праги, Парижа, Варшави, а навіть на велику Україну. От тільки мільйон доларів треба зібрати. А тут вже й людей мало що лишилося.

Потім говорив ще п. С-ин з Саскатуна. Каже, мені дуже разить очі отой червоний колір, що ним прибрана саль. Бо й справді, навіть деякі фермері посміхалися, питаючи: То чому замість синьо-жовтого прибрали салью синьо-червоним? Цей промовець каже:

— Я питав колись одного генерала, чому вони не взяли владу у свої руки на Україні. А він мені відповів, що не були готові. Отак, каже, завжди коло нас. Завжди приготуємося, а коли прийде час — ми не приготувані.

Далі завів на мотив — була в попа собака... Колегія. Мільйон доларів, 1000 людей по 1000 доларів — ось вже й є

"КІНЕЦЬ САНКТ-ПЕТЕРБУРГА".

(Уривок з вражень "Тиждень в Нью-Йорку".)

Після прогулянки по Нью-Йорку в товаристві Вандокамера я позволю собі по арестократичному відпочивати. Він раненько подався по своїм справам, а я, пізенько підвівшись, почав гмирати в його пошти. Між кількома газетами розривав журнал "Робітницю" з 1. листопада і проводжу за нею час аж до обіда. Наріс "Життєві дні київського арсеналу" надто мене цікавить, бо ця боротьба робітників і салдатів за арсенал завтра буде висвітлюватися на екрані одного ньюйоркського театру, і цей огляд мені дуже припадає.

Я знайомлюся з ним перед тим, як бачитиму фільму. Збираюся і їду в Нью-Йорк. Там заложую одну справу, яка забрала весь час, що вдалося лишалося піти подивитися на радянську фільму "Кінець Санкт-Петербурга". Ця фільма здрубула собі велику славу серед робітництва в Європі і Америці і опустити нагоду не подивитися на неї — було б непростимим гріхом.

В театрі чути "Інтернаціонал". На екрані починається картина з життя російського селянина: Батько з сином орудують узеньку шпаклю, а решта родини в убогій хатині. Кругом нуджа... Невістка старого паугатири захворіла від намірної праці і в агонії просить, щоб її побачилися зі своїм чоловіком. Хлопчик біжить на поле і дає знати про випадок дома, але старий сина до дому не пускає, а замість него самий їде та застає невістку умираючою. Син замахнувся батоном над сухою кончиком і перевертає землю даліше... Поховавши господарю, він вирішив податися в місто, щоб там щось заробити, але застає й там такі самі гаразди, як і в селі. Сво-яки його в Петербурзі (нинішній Ленінграді) й самі не мають що їсти. А тут війні кінці немає. Робітники змовляються покласти кінець лихові і підготовляють страйк на амульній заводі. Тут вже виділо боротьбу двох класів, яка пізніше переходить в отверту.

З одного боку показується на фільмі, як війна пожерає тисячами людей в окопах, а з другого, як капіталіст важняється на тії війні. Але світозмі робітники не сплять і пояснюють працюючим наслідки війни та викликають їх на страйк. Страйк пробують розбити при допомозі скєбів, вузди подає й селянин, бо він вже диями голодний. Там селянин, по своїй невідомості, видає поліції провідників страйку, бо чув, як в сивка в хаті все обговорювалося.

Зміст цієї фільми такий величезний, що американські кінопродюсенти зробили б з него двацять своїх фільмів. Мені доводилося багато бачити голлівудських "революцій", що ними так заривалися американська кіноаудиторія, але вони всі в купі не дорівнюють згаданій фільмі СОВКІНО ні технічно, ні художньо, а зміст їх кат-зи що варта.

Взагалі робітників і фермерів Канади і Злучених Держав повинні за всяку ціну відшукувати фільми радянської промисловості, бо в них дуже багато історичного матеріалу.

К. Андрюквич.

ОБІЗДКА ОРГАНІЗАТОРА СЕКЦІЇ МОЛОДІ ТУРФДІМ.

Подається до відома всім відділам Секції Молоді ТУРФДім в провінції Онтаріо, що Секретаріат С. М. при Провінційному в Торонто, Онт., вислав на організаційну облітку тов. Я. Бобісюка до наступних місцевостей:

- Рувал, Кве., 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

В деяких місцевостях організатор буде довше тому, щоб розглянути і подготувати різні справи і для цього організатори дані більше часу. Секретаріат Секції Молоді ТУРФДім звертається до відділів Секції Молоді з закликом, щоб вони поставили скільки мігіння на призначенні Секретаріатом день, а так само віддали повний робіт старани скільки масові віча робітничої молоді. Секретаріат звертається з проханням до всіх українських робітничих організацій дати організаторові, тов. Я. Бобісюку, моральну й матеріальну поміч, за що Секретаріат складає всім щире товарицьке подяку.

За Секретаріат Секції Молоді при Провінційному в Онтаріо: Ф. Чоловий, фін. секр.

Едмонтон, Аляска.

Присутний.